

Kiss Irén

Készletnyilvántartás, készletmozgások

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Előkészítés

A követelménymodul száma: 1464-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-004-30

VESZTESÉG ÉS AZ ÁRU SÜLYÁVAL KAPCSOLATOS SZÁMÍTÁSOKAT VÉGEZ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ételkészítési órán tanulták a konyhatechnológiai műveleteket. Gyakorlaton tapasztalták, hogy az előkészítési és elkészítési műveletek során a felhasznált nyersanyagok veszítenek a tömegükből. Tehát egy jó szakácsnak tudnia kell kiszámolni az előkészítés és elkészítés során felmerülő veszteségeket, ahhoz, hogy a vendég asztalára a megfelelő mennyiségű étel kerüljön.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

TÖMEGSZÁMÍTÁS

Az üzletekbe gyakran érkezik az áru göngyöleggel együtt pl. gyümölcs zöldségfélék. Ezekben az esetekben meg kell állapítani az áru göngyöleg nélküli tömegét.

Bruttó tömeg = nettó tömeg + tára tömeg

Bruttó tömeg:

Fogalom: Az áru tömege a csomagolóanyag tömegével együtt.

Jelölése: B^o

Számítása: $B^o = N^o + Ta$

Nettó tömeg:

Fogalom: Az áru csomagoló anyag nélküli tömege, az áru tiszta tömege ez lehet töltő tömeg.

Jelölése: N^o

Számítása: $N^o = B^o - Ta$

Tára tömeg:

Fogalom: A csomagoló anyagnak a tömege.

Jelölése: Ta

Számítása: $Ta = B^{\circ} - N^{\circ}$

Mintafeladat:

Egy csárdába 5 rekesz sárgarépa érkezett, melynek az összes tömege 75 kg. Állapítsa meg a göngyöleg tömegét rekeszenként és összesen, ha az áru nettó tömege 60 kg.

Megoldás:

1 lépés: kiszámítjuk az összes táratömeget,

$$Ta = B^{\circ} - N^{\circ}$$

$$Ta = 75 - 60 = 15 \text{ kg}$$

2 lépés: kiszámoljuk egy rekesz tömegét.

$$1 \text{ db } Ta = \text{össz. Ta} / \text{darabszám}$$

$$1 \text{ db. } Ta = 15 / 5 = 3 \text{ kg}$$

Gyakorló feladatok:

1. Egy üzletbe ládával együtt 45 kg paradicsom érkezett. Összesen 10 ládával szállítottak és egy láda tömege 180 dkg volt. Állapítsa meg hány kilogramm paradicsom érkezett az üzletbe.

2. Számítsa ki a következő táblázat hiányzó adatait!

Sorszám	Göngyöleg/db	Göngyöleg tömeg kg/db	Össz. bruttó tömeg	Össz. nettó tömeg	Össz. tara tömeg
1.	9	0,8	27,2		
2.	7	0,15		49	
3.	4			36	8
4.		0,6	93		3
5.	3	1,2		45	
6.	24		288		48
7.	9				
8.		0,5	50		5
9.	7		45,5		3,5

3. Egy étterembe eper érkezett 5 rekeszben, 15 kg bruttó tömegben. Egy rekesz tömege 0,9 kg. Állapítsa meg hány kilógramm gyümölcs érkezett összesen az üzletbe és egy rekeszben mennyi eper volt. Mennyi az összes táratömeg?

4. Egy üzletbe 5 láda alma, 3 láda körte és 4 láda barack érkezett. A gyümölcs ládák tömege mindhárom esetben megegyezett, 1 láda tömege 1,2 kg volt. Az alma össz. bruttó tömege 106 kg, a körte össz. nettó tömege 54 kg, egy láda barack nettó tömege pedig 15 kg volt. Számítsa ki:

- 1 láda alma nettó tömegét,
- a körte összes bruttó tömegét,
- a barack összes bruttó tömegét,
- az összes tára tömeget!

5. Egy üzletbe burgonya érkezett. Mennyi a nettó tömege, ha a mért bruttó tömeg 65 kg volt és összesen a göngyöleg tömege pedig a bruttó tömeg 6%-a.

Számítsa ki:

- a göngyöleg tömegét,
- mennyi áru volt egy ládában, ha összesen 6 láda érkezett,
- hány kg egy láda tömege!

6. Egy üzletbe 20 kg gomba érkezett összesen 4 rekeszben és egy rekesz tömege 0,8 kg.

Számítsa ki:

- az összes tára tömeget,
- az összes bruttó tömeget,
- egy rekesz nettó tömegét!

7. Egy üzletbe 80 kg gyümölcs érkezett göngyöleggel együtt. 20 kg alma, az összes mennyiség 15 %-a körte és a fennmaradó rész barack. Az összes göngyöleg tömege az érkezett áru 7 %-a.

Számítsa ki:

- a körte bruttó tömegét,
- a barack bruttó tömegét,
- az összes tára tömeget,
- az összes nettó tömeget!

VESZTESÉGSZÁMÍTÁSOK

Az ételek előkészítése és elkészítése során a nyersanyagok veszítenek súlyukból. Az előkészítés során megtisztítjuk a zöldségeket mosással, kaparással, héjeltávolítással és ezek következtében veszítenek tömegükből. Az elkészítési műveletek: főzés, sütés párolás során is képződik veszteség vagy egyes nyersanyagok esetében tömegnövekedés pl. bab, rizs. Ezen folyamatok ismeretében meg kell határozni, hogy mennyi árut rendeljünk, vételezzünk a megfelelő mennyiség elkészítése érdekében. A veszteségek mértékét százalékban határozzuk meg.

Tisztítási illetve hőkezelési veszteség % = $\frac{\text{tömegveszteség}}{\text{termék bruttó tömege}} \times 100$

Termék bruttó tömege:

Fogalom: termék hőkezelés és tisztítás előtti tömege.

Számítása:

1. képlet: termék bruttó tömege=tömegveszteség/tisztítási ill. hőkezelési veszteség % x100
2. képlet: termék bruttó tömege=termék nettó tömeg + tömegveszteség

Termék nettó tömege:

Fogalom: tisztítás és hőkezelés utáni termék tömeg.

Számítás:

1. képlet: termék nettó tömege= termék bruttó tömege- tömegveszteség
2. képlet: termék nettó tömege= (100-tisztítási veszteség %) x termék bruttó tömege

Tömegveszteség:

Fogalom: tisztítás és hőkezelés során bekövetkezett tömegveszteség.

Számítás:

1. képlet. tömegveszteség=termék bruttó tömege-termék nettó tömege
2. képlet: tömegveszteség=tisztítási ill. hőkezelési veszteség % x termék bruttó tömege/100

Mintafeladat:

Ha egy szelet sertéskaraj sütési vesztesége 25%, hány dkg húst kap a vendég, ha a nyers szelet hús 18 dkg-os.

Megoldás:

1 lépés: Kiszámítjuk a tömegveszteséget

Tömegveszteség=termék bruttó tömege x hőkezelési veszteség/100

Tömegveszteség=18x25/100=4,5dkg

2. lépés: kiszámítjuk a termék nettó tömegét

Termék nettó tömege=termék bruttó tömege-tömegveszteség

Termék nettó tömege=18-4,5=13,5dkg

Gyakorló feladatok:

1. Számítsa ki a táblázat hiányzó adatait!

sorszám	Termék bruttó tömege	Termék nettó tömege	Tisztítási veszteség %	Tömegveszteség/kg
1.	12		8	
2.	25			3
3.		16	5	
4.	18	12,6		
5.		28		2
6.			6	5
7.	32	30,4		
8.	42		4	
9.		29		2,3
10.			7	3,57

2. Hány dkg a bruttó tömege egy szelet sertéskaraj, ha a sütési veszteség 18% és a vendég asztalára 16 dkg-ot szolgálunk fel.

3. Számítsa ki mennyi a sütési veszteség %-an és a tömegveszteség, ha a vételezett áru tömege 32 kg és az elkészített termék tömege 35 kg.

4. Egy bélszín szelet elkészítve 16 dkg. A sütési veszteség 12%. Számítsa, ki mennyi húst kell vételezni 24 adag elkészítéséhez.

5. Hány százalékos a répa tisztítási vesztesége, ha a vételezett mennyiség 6 kg és a tisztítás után 4,9kg-ot mértek.

6. A konyhának 19 kg tisztított burgonyára van szüksége. A burgonya tisztítási vesztesége 22%. További hőkezelés során a veszteség 18%.

Számítsa ki:

- a burgonya bruttó tömegét,
- hőkezelés után a burgonya nettó tömegét,
- a tömegveszteséget kg-ban.

7. Vételeztünk a raktárból 12 kg sárgarépát. A tisztítás során a tömegveszteség 1,5 kg. Ezután a sárgarépát hő kezelik ebből származó veszteség 18%.

Számítsa ki:

- tisztítás és hőkezelés után a sárgarépa nettó tömegét,
- a tisztítási veszteséget %- n,
- a hőkezelési veszteség tömegét.

8. A kávé pörkölése során a veszteség 18%. Hány dkg nyers kávé kell pörkölni 4,5 kg pörkölt kávéhoz.

9. Mennyi rizst kell vételeznünk, ha a válogatás során a veszteség 0,4 %, a párolás során a tömegnövekedés 250% és az elkészített rizs tömege 4 kg.

10. 4 kg lencsét vételeztünk a raktárból. A válogatási veszteség 0.3%, a hőkezelés során a tömegnövekedés 110%. Mennyi az elkészített lencse tömege?

11. Ha a rizs válogatása során a veszteség 0,4%, mennyi rizst kell vételeznünk, hogy 4 kg rizst készíthessünk el? Ha a párolás során a tömegnövekedés 250%-os, mennyi az elkészített rizs tömege.

12. A bab tisztításakor 0,3% veszteség keletkezik az elkészítés során a tömegnövekedés 110%. Mennyi babot kell vételeznünk ahhoz, hogy elkészítve 5kg legyen.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Oldják meg közösen a mintafeladatokat!

2. Alkossanak 4 fős csoportokat és oldják meg a kettes feladat páratlan sorait!

3. A megoldott feladatokat írják fel a táblára és beszéljék meg a megoldásokat!

4. Gyakorlati munkahelyén figyelje meg és jegyeztesse, le hogyan történik a göngyöleges áruk átvétele!

5. A 4 – es csoportok oldják meg a veszteségszámítás rész 1- es feladatából a páratlan sorokat.

6. Írják fel a feladat megoldásait a táblára és beszéljék meg a megoldásokat! Szükség esetén javítsák a hibákat!

ÖNELLENÖRZŐ FELADATOK

1. feladat

Határozza meg a következő fogalmakat!

Tára tömeg: _____

Nettó tömeg: _____

Bruttó tömeg: _____

2. feladat

Oldja meg a tömegszámítás tananyag rész kettes feladatának a páros sorait, és a 3, 5, 7-s feladatokat.

3. feladat

Egészítse ki a következő fogalmakat!

A _____ a termék hőkezelés és tisztítás előtti tömege.

A tömegvesztés alatt a _____ során bekövetkezett tömegvesztéséget értjük.

A _____ : tisztítás és hőkezelés utáni termék tömege.

4. feladat

Oldja meg a veszteségszámítás tananyag részéből az első feladat páratlan sorait és a 2, 4, 6, 8,10,12-s feladatokat.

MUNKKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Tára tömeg: A csomagoló anyagnak a tömege.

Nettó tömeg: Az áru, csomagoló anyag nélküli tömege, az áru tiszta tömege ez lehet töltő tömeg is.

Bruttó tömeg: Az áru tömege a csomagolóanyag tömegével együtt.

2. feladat

Kettes feladat páros sorainak megoldása:

Sorszám	Göngyöleg/db	Göngyöleg tömeg kg/db	Össz. bruttó tömeg	Össz. nettó tömeg	Össz. tara tömeg
2.	7	0,15	50,05	49	1,05
4.	5	0,6	93	90	3
6.	24	2	288	240	48
8.	10	0,5	50	45	5

2. sor:

1. össz. tara tömeg = $7 \times 0,15 = 1,05 \text{ kg}$

2. össz. bruttó tömeg = $49 + 1,05 = 50,05 \text{ kg}$

4. sor:

1. göngyöleg/db = $3 / 0,6 = 5 \text{ db}$

2. össz. nettó tömeg = $93 - 3 = 90 \text{ kg}$

6. sor:

1. össz. nettó tömeg = $288 - 48 = 240 \text{ kg}$

2. göngyöleg tömege/db = $48 / 24 = 2 \text{ kg}$

8. sor:

Göngyöleg db = $5 / 0,5 = 10 \text{ db}$

Össz. nettó tömeg=50-5=45kg

3 feladat megoldása:

Össz. tára tömeg=5x0,9=4,5kg

Össz. nettó tömeg=15-4,5=10,5kg

1 láda nettó tömeg=10,5/5=2,1 kg

5 feladat megoldása:

Össz. tára tömeg=65x0,06=4kg

1 láda tömege=4/6=0,7kg

Össz. nettó tömeg=65-4=61kg

1 láda nettó tömege=61/6=10,2kg

7. feladat megoldása:

Körte bruttó tömege=80x0,15=12kg

Barack bruttó tömege=80-20-12=48kg

Össz. tára tömeg=80x0,07=5,6kg

Össz. nettó tömeg=80-5,6=74,4kg

3. feladat

A *bruttó tömeg* a termék hőkezelés és tisztítás előtti tömege.

Tömegvesztés alatt a *hőkezelés és tisztítás* során bekövetkezett tömegvesztést értjük.

A *nettó tömeg*: tisztítás és hőkezelés utáni termék tömege.

4. feladat

sorszám	Termék bruttó tömege	Termék nettó tömege	Tisztítási veszteség %	Tömegvesztés/kg
1.	12	11	8	1
3.	16,84	16	5	0,84
5.	30	28	6,6	2
7.	32	30,4	5	1,6
9.	31,3	29	7,3	2,3

1. sor:

1. tömegveszteség/kg= $12 \times 0,08 = 1$ kg

2. termék nettó tömege= $12 - 1 = 11$ kg

3. sor:

1. termék bruttó tömege= $16 / 0,95 = 16,84$ kg

2. tömegveszteség= $16,84 - 16 = 0,84$ kg

5. sor:

1. Termék bruttó tömege= $28 + 2 = 30$ kg

2. tisztítási veszteség %= $2 / 30 \times 100 = 6,6\%$

7. sor:

1. tömegveszteség= $32 - 30,4 = 1,6$ kg

2. tisztítási veszteség %= $1,6 / 32 \times 100 = 5\%$

9. sor:

1. termék bruttó tömege= $29 + 2,3 = 31,3$ kg

2. tisztítási veszteség %= $2,3 / 31,3 \times 100 = 7,3\%$

2 feladat megoldása:

1. termék bruttó tömege= $16 / 82 \times 100 = 19,5$ kg

4 feladat megoldása:

1 adag bruttó tömege= $16 / 88 \times 100 = 18$ dkg

2. 24 adag bruttó tömeg= $18 \times 24 = 432$ dkg = 4,32 kg

6 feladat megoldása:

1. burgonya bruttó tömege= $19 / 78 \times 100 = 24,4$ kg

2. burgonya nettó tömege hőkezelés után= $19 \times 82 / 100 = 15,6$ kg

3. össz. tömegveszteség= $24,4 - 15,6 = 8,8$ kg

8. feladat megoldása:

Kávésző bruttó tömege= $4,2 / 0,82 = 5,1$ kg

10 feladat megoldása:

1. $100 - 0,3 + 110 = 209,7\%$

2. nettó tömeg = $4 \times 209,7 / 100 = 8,4\text{kg}$

12 feladat megoldása:

Bruttó tömeg = $5 \times 100 / 209,7 = 2,4\text{kg}$

MUNKANYELV

KÉSZLETNYILVÁNTARTÁS ÉS ÁRUSELEJTEZÉS SZABÁLYAI

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

A készletekről nyilvántartást kell vezetni mivel folyamatos információval, kell rendelkezni a készletek alakulásáról a zavartalan termelés érdekében. A készletek ellenőrzését leltározással végezhetik. Ennek a folyamatnak megfelelő tartalmi és formai előírásai vannak.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Készlet nyilvántartása és ennek szabályai:

A vállalkozások számára folyamatos információt kell biztosítani a készletek nagyságának és összetételének alakulásáról.

- Ezekből következtetni lehet a beszerzés nagyságára.
- Hiány esetén az anyagilag felelős dolgozót kártérítésre lehet kötelezni.
- Készletgazdálkodás hatékonyságát is lehet vizsgálni.

Nyilvántartás módszerei:

- Nem vezetnek a vállalkozások folyamatos nyilvántartását, csak leltároznak.
- Folyamatos, naprakész nyilvántartást vezetnek mennyiségben és értékben:
  - Megfelelő technikai háttér kell hozzá.
  - Többletmunkát jelent.
  - Áruféleségenként kell rögzíteni a készletmozgást.
  - Történhet a nyilvántartás eladási és beszerzési áron.
- Folyamatos készletnyilvántartás csak értékben
  - A bizonylatot csak értékben követik nyomon az áruforgalmi jelentőn
  - Ott alkalmazzák, ahol nincs megfelelő technikai háttér

Leltár:

- **Leltár fogalma:** egy adott időpontban kimutatja a vállalkozás vagyontárgyait (minden eszköz pénz és áru) mennyiségben és értékben.
- **Leltározás fogalma:** a készletek tényleges felmérése az áru megszámlálásával és mérésével
- **Leltározás módja:** attól függ, hogy mi célból végzik. A leltározás végezhető:

- *Szűrőpróbaszerűen:* néhány készletféleségre, vagy azon belül néhány tételre vonatkozóan (részleges leltár)
- *Teljes körűen:* a teljes vagyona kiterjedően.
- **A leltár csoportosítása a leltározás célja szerint:**
  - Vagyonmegállapító leltár: évente 1-szerda
  - Átadó, átvevő leltár (anyagilag felelős vezető váltásánál)
  - Ellenőrző leltár (idegen áru felmérése)
  - Elszámoló leltár:
    - Ennek célja, hogy a készletek felmérésével meg tudják állapítani, hogy hiány vagy többlet keletkezett.
    - Szükséges az összes bizonylat, ami igazolja az adott időszak forgalmát.
    - Kiindulási alapja az áruforgalmi mérleg:
      - Könyv szerinti zárókészlet (KSZK) = Nyk + Beszerzés - Értékesítés
      - Leltár szerinti zárókészlet (LSZK)
        - ◆ $KSZK = LSZK$
        - ◆ $KSZK > LSZK$ hiány
        - ◆ $KSZK < LSZK$ többlet
      - Hiány = $KSZK - LSZK$
      - Többlet = $LSZK - KSZK$

KSZK – könyv szerinti készlet

LSZK – leltár szerinti készlet

Leltározáshoz kapcsolódó feladatok:

Leltározási szabályzat készítése: mely tartalmazza azokat a szabályokat, amit a vállalkozásnak a munkája során be kell tartani.

Leltározási ütemtervet kell készíteni: amely tartalmazza az időpontokat, felelős személyeket és az elvégzendő feladatokat.

Leltározás előkészítése:

- Szükséges bizonylatok, okmányok beszerzése (leltárfelvételi ív, jegyzőkönyv)
- Az áru összerendezése, rendszerezése
- Anyagi felelősség megállapítása
- Technikai eszközök biztosítása

Leltározás módjának megállapítása: a fordulónapos általában és előre meghatározott napon történik

Leltározáshoz kapcsolódó bizonylatok:

Leltárfelvételi ív tartalma:

- Bolt neve, címe
- Leltár időpontja

- Termékcsoport
- Árucikk megnevezése / VTSZ szám, gyártó vagy forgalmazó, mennyiségi egység /
- A termék megszámlolt vagy megmért pontos mennyisége
- A termék ára / beszerzési vagy fogyasztói
- Érték / mennyiség és ár szorzata /

Jegyzőkönyv tartalma:

- Leltározók neve, adatai
- Leltár kezdete, befejezése, megszakítása
- Felhasznált bizonylatok darabszáma és sorszáma
- Az utolsó szigorú számadású bizonylat sorszáma
- Résztevők aláírása

Kártérítési felelősség: az üzletben bekövetkező hiányokért minden dolgozó felelőssége, amelynek megelőzésére az alábbi intézkedéseket lehet tenni:

- Vagyonvédelemmel kapcsolatos teendők
- Áruk minőségének védelme / szakszerű árutárolás, szab idő ellenőrzés /
- Helyes árufeltöltés

Kártérítési felelősség:

Munkavállaló kártérítési felelőssége

Vétkes felelősség

- Egyértelműen megállapítható, hogy ki okozta a kárt
- Lehet gondatlan károkozás (figyelmetlenség) egyhavi átlagkereset 50%-a a kártérítés összege
- Szándékos károkozás (rongálás) a kár teljes összegét meg kell fizetni

Vétlen felelősség:

- Nem állapítható meg egyértelműen, hogy ki okozta a kárt
- Teljes kárt meg kell fizetni akkor, ha azon vagyontárgyakban következik be, amelyet őrizetre vagy kezelésre átvettek

Munkáltató kártérítési felelőssége:

- Teljes mértékben felel a kárért a munkáltató, ha az a munkavállaló testi épségében, egészségében illetve vagyontárgyaiban következik be.
- A munkáltató köteles megfizetni a munkavállaló dologi kárát, elmaradt jövedelmét, költségeit, nem vagyoni kárát.

A SELEJTEZÉS SZABÁLYAI:

A folyamatosan tárolt készletek kezelése során kerül sor az időnkénti átválogatására, a csökkent értékű, illetve a fogyasztásra alkalmatlan selejt részek elkülönítésére és a megfelelő eljárás a selejtezés lefolytatására, raktári káló elszámolására. Ezt a gazdálkodási tevékenységet a leltározást megelőzően kell elvégezni.

Melyik áru minősíthető selejtnek?

Selejt:

Az a készlet, amely az előállítás, raktározás vagy szállítás során hibássá, csonkává, sérülté, szennyezetté, és emiatt rendeltetésszerű használatra élelmiszer esetében fogyasztásra alkalmatlanná vált. A selejtezést a selejtezési eljárás lefolytatásával kell elvégezni.

Selejtezési eljárás:

Hivatalos helyen hivatalos személyek (selejtezési bizottság) tevékenysége a selejtezésre bemutatott készlet selejté válásának tényét, okát, szükséges esetben felelősének megállapítása. A selejtezést a selejtezési jegyzőkönyvben rögzítik.

Élelmiszer – selejtezés:

Élelmiszer-selejtezés a kicsírázás, rothadás miatt bekövetkezett súlyvesztés elszámolása. A burgonya, zöldségek, gyümölcsök fogyasztásra alkalmatlan részeit a különválogatás után mérlegelni kell, majd a tároló helyről le kell távolítani. A raktárból eltávolított mennyiség a selejt. A fogyasztásra alkalmatlan anyagokat meg kell semmisíteni. A megsemmisítés bizottság előtt történik és a **Selejtezési jegyzőkönyv** megfelelő űrlapján kell a tanúsító aláírások mellett dokumentálni.

Csökkent értékű készlet:

Amennyiben az élelmiszer szállítás vagy raktározás során valamilyen formában megsérült, deformálódott, de azért bizonyos feltételek mellett felhasználható, akkor ezeket csökkent értékű készletként kell kezelni. Ha a sérülés ténye az áru átvételénél derül ki visszarúzás történik vagy a számlázásnál árengedményre kerül sor. Enne dokumentálása a vissza árujegyen vagy a közösen felvett jegyzőkönyvben történik.

A konyhai fogyóeszközök selejtezése:

A konyhai fogyóeszközök törését folyamatosan a törési naplóban kell vezetni, amelyben fel kell tüntetni a törés adatait:

- időpontot,
- eszköz megnevezését,
- mennyiségét és
- a tanúsítók aláírását.

Raktári káló:

A raktári **káló** az anyag természetéből, tárolási, kezelési körülményeiből adódó súlyhiány súlyvesztés elszámolására vonatkozik. A kálót csak a hosszabb ideig tárolt anyagoknál lehet figyelembe venni. Nem lehet a darabszámban nyilvántartott, vagy a visszaárazott, illetve eredeti csomagolásban (palack, doboz) továbbadót anyag után.

A téli tárolás veszteségét a tárolt mennyiség teljes kiadását követően és maximum a mérlegelt hiány erejéig lehet csak elszámolni. A káló a normalizált és a normán felüli hiány kompenzálása. Az élelmiszer anyagok egy részénél a gondos kezelés, szakszerű tárolás ellenére is, beszáradás párolgás miatt minőségi, mennyiségi változás következik be amelyet természetes **mennyiségi veszteségnek**, más néven **kálónak** nevezünk. Szintén súlyvesztés következik be a nagy kiszerezésű anyagok kimérése kezelése során porlás, elfolyás, elmorzsolás, elmérés miatt, amit **kezelési veszteségnek** is neveznek. A természetes mennyiségi csökkenés és a tárolással kezeléssel járó súlycsökkenés együttes mértéke a **normalizált hiány**. A **káló elszámolás**, a kezeléssel, tárolással járó veszteség eseteit, elszámolható mértékét a helyi körülmények ismeretében méréssel, megfigyeléssel rögzített tapasztalati adatok birtokában **helyileg kell szabályozni**.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Gyakorlati munkahelyén nézze, meg, hogy milyen bizonylatokat használnak az áruvételezés során! Jegyezze le őket!

2. Gyakorlati munkahelyén gyűjtse össze a raktár elszámolás bizonylatait!

3. Gyakorlati munkahelyén milyen időszakonként szoktak leltározni? Ki végzi ezt a feladatot? Jegyzeteljen!

4. Vegyen részt gyakorlati munkahelyén a leltározás folyamatában és írja le a leltározás menetét jegyzetfüzetébe!

5. Érdeklődj meg gyakorlati vezetőjétől, hogy gyakorlati munkahelyén hogyan számolják el a raktári kálót! Készítsen jegyzetet!

6. Nézze, meg hogyan végzik a fogyóeszközök selejtezését a gyakorlati munkahelyén és készítsen jegyzetet!

MUNKANYELVI ANYAG

7. Írja le a selejtezési jegyzőkönyv tartalmi és formai követelményeit!

MUNKANYELVI ANYAG

8. Írja le a leltár ív és jegyzőkönyv tartalmi és formai követelményeit!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat:

Határozza meg a következő fogalmakat: leltár, leltározás, selejt, raktári káló.

MUNKAMINTA

---

2. feladat:

Sorolja fel és jellemezze a leltár bizonylatait!

MUNKAMINTA

---

3. feladat:

Mit értünk élelmiszerselejtezés alatt és milyen úrlapon kell dokumentálni?

---

4. feladat:

Határozza meg, hogy igazak vagy hamisak az alábbi állítások!

Állítás	Igaz	Hamis
A leltár egy adott időpontban kimutatja a vállalkozás vagyontárgyait mennyiségben és értékben.		
A raktári káló az anyag természetéből, tárolási, kezelési körülményeiből adódó súlyhiány súlyvesztés elsámolására vonatkozik.		
A konyhai fogyóeszközök törését nem kell folyamatosan a törési naplóban vezetni.		
A raktárból eltávolított anyagmennyiség a selejt.		
A selejtezést a selejtezési jegyzőkönyven rögzítik.		
Leltározási bizonylat a leltár ív és a jegyzőkönyv.		
A leltározás módja lehet szúrópróbaszerű és teljes körű.		
A vendéglátó egységekben nem kötelező évente legalább egyszer leltározni.		
A fogyóeszközök törését a törési naplóban kell vezetni.		

5. feladat:

Mit tud a fogyóeszközök selejtezéséről!

MEGOLDÁSOK

1. feladat:

Leltár fogalma: egy adott időpontban kimutatja a vállalkozás vagyontárgyait (minden eszköz pénz és áru) mennyiségben és értékben.

Leltározás fogalma: a készletek tényleges felmérése az áru megszámlálásával és mérésével

A raktári **káló** az anyag természetéből, tárolási, kezelési körülményeiből adódó súlyhiány súlyvesztés elszámolására vonatkozik. A kálót csak a hosszabb ideig tárolt anyagoknál lehet figyelembe venni.

Selejt az a készlet, amely az előállítás, raktározás vagy szállítás során hibássá, csonkává, sérülté, szennyezetté, és emiatt rendeltetésszerű használatra élelmiszer esetében fogyasztásra alkalmatlanná vált. A selejtezést a selejtezési eljárás lefolytatásával kell elvégezni.

2. feladat:

Leltárfelvételi ív tartalma:

Bolt neve, címe

Leltár időpontja

Termékcsoport

Árucikk megnevezése / VTSZ szám, gyártó vagy forgalmazó, mennyiségi egység /

A termék megszámlolt vagy megmért pontos mennyisége

A termék ára / beszerzési vagy fogyasztói

Érték / mennyiség és ár szorzata /

Jegyzőkönyv tartalma:

Leltározók neve, adatai

Leltár kezdete, befejezése, megszakítása

Felhasznált bizonylatok darabszáma és sorszáma

Az utolsó szigorú számadású bizonylat sorszáma

Résztevők aláírása

3. feladat:

Élelmiszer-selejtezés a kicsírázás, rothadás miatt bekövetkezett súlyveszteség elszámolása. A burgonya, zöldségek, gyümölcsök fogyasztásra alkalmatlan részeit a különválogatás után mérlegelni kell, majd a tároló helyről le kell távolítani. A raktárból eltávolított mennyiség a selejt. A fogyasztásra alkalmatlan anyagokat meg kell semmisíteni. A megsemmisítés bizottság előtt történik és a **Selejtezési jegyzőkönyv** megfelelő űrlapján kell a tanúsító aláírások mellett dokumentálni.

4. feladat:

Állítás	Igaz	Hamis
A leltár egy adott időpontban kimutatja a vállalkozás vagyontárgyait mennyiségben és értékben.	I	
A raktári káló az anyag természetéből, tárolási, kezelési körülményeiből adódó Súlyhiány súlyveszteség elszámolására vonatkozik.	I	
A konyhai fogyóeszközök törését nem kell folyamatosan a törési naplóban vezetni.		H
A raktárból eltávolított anyagmennyiség a selejt.	I	
A selejtezést a selejtezési jegyzőkönyven rögzítik.	I	
Leltározási bizonylat a leltár ív és a jegyzőkönyv.	I	
A leltározás módja lehet szűrőpróbaszerű és teljes körű.	I	
A vendéglátó egységekben nem kötelező évente legalább egyszer leltározni.		H
A fogyóeszközök törését a törési naplóban kell vezetni.	I	

5. feladat:

A konyhai fogyóeszközök törését folyamatosan a törési naplóban kell vezetni, amelyben fel kell tüntetni a törés adatait:

- időpontot,
- eszköz megnevezését,
- mennyiségét és
- a tanúsító aláírását.

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált és ajánlott irodalom:

Zugorné Rácz Éva: Vendéglátó gazdálkodási ismeretek példatár, Képzőművészeti kiadó 2005

Dudásné Baricza Margit: Szakmai vizsgára felkészítő feladattár, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft. 2008

MUNKANYELVI

A(z) 1464-06 modul 004-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 811 03 0100 31 01	Gyorséttermi- és ételeladó
33 811 03 1000 00 00	Szakács
52 811 02 0000 00 00	Vendéglős

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató